

Дело C-677/20

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

11 декември 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Bundesarbeitsgericht (Германия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

18 август 2020 г.

Молители в първоинстанционното производство:

Industriegewerkschaft Metall (IG Metall)

ver.di — Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft

Други заинтересовани страни:

SAP SE

SE-Betriebsrat der SAP SE (Работнически съвет в европейското дружество SAP SE)

ФЕДЕРАЛЕН СЪД ПО ТРУДОВИ СПОРОВЕ

[...]

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

[...]

В производството за произнасяне с определение при страни:

1. Industriegewerkschaft Metall (IG Metall) [...]

[...] Франкфурт на Майн,

молител, въззивник и касатор:

2. ver.di – Vereinte Dienstleistungsgewerkschaft, [...] Берлин,

молител, въззивник и касатор [...]

3. SAP SE, [...] Валдорф,

[...]

4. SE-Betriebsrat der SAP SE, [...] Валдорф,

[...] **[ориг. 2]**

5. Konzernbetriebsrat der SAP SE, [...] Валдорф,

[...]

6. Deutscher Bankangestellten-Verband e. V., [...] Дюселдорф,

7. Christliche Gewerkschaft Metall (CGM), [...] Штутгарт,

8. Verband angestellter Akademiker und leitender Angestellter der chemischen Industrie e. V., [...]

[...] Кьолн,

първи състав на Bundesarbeitsgericht (Федерален съд по трудови спорове) [...] определи:

I. На основание на член 267 ДФЕС поставя на Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

Съвместим ли е с член 4, параграф 4 от Директива 2001/86/ЕО на Съвета от 8 октомври 2001 година за допълнение на Устава на европейското дружество по отношение на участието на заетите лица член 21, параграф 6 от Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (Закон за участието на заетите лица в европейско дружество), който предвижда, че когато европейско дружество (SE) със седалище в Германия се учредява чрез преобразуване, трябва да се гарантира, че определена част от представляващите заетите лица членове на надзорния орган на дружеството ще бъдат предложени от синдикатите след провеждане на отделна изборна процедура?

II. Спира производството по обжалване до произнасяне на решението на Съда на Европейския съюз по преюдициалното запитване. **[ориг. 3]**

Мотиви

А. Предмет на главното производство 1

Заинтересованите страни спорят — доколкото е от значение за преюдициалното производство — относно действителността на разпоредби в сключено между работодателя и специалната група за преговори споразумение за участието на зетите лица в *Societas Europaea* (наричано по-нататък „споразумение за участие“) по смисъла на член 21 от *Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft* (Закон за участието на зетите лица в европейско дружество, наричан по-нататък „SEBG“).

Работодателят (заинтересована страна по точка 3) е европейско дружество (SE) с двустепенна система на управление. В него са създадени работнически съвет на европейското дружество (SE) (заинтересована страна по точка 4) и работнически съвет на концерна (заинтересована страна по точка 5). Молители са два от синдикатите, представени в предприятието на работодателя. В производството освен това като заинтересовани страни участват и други синдикати, представени при работодателя, съответно в неговия концерн (заинтересовани страни по точки 6—8).

Първоначално правноорганизационната форма на работодателя е акционерно дружество по германското право. В него съгласно член 7, параграф 1, първо изречение, точка 2 от *Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer* (Закон за участието на зетите лица в управлението на предприятието, наричан също „*Mitbestimmungsgesetz*“, наричан по-нататък „*MitbestG*“) има надзорен съвет в състав от осем членове, представляващи акционерите, и от осем членове, представляващи зетите лица. В съответствие с член 7, параграф 2, точка 2 от *MitbestG* измежду представляващите зетите лица членовете на надзорния съвет шест са зети лица в предприятието и двама са представители на синдикатите. Двамата представители на синдикатите са предложени съгласно член 16, параграф 2 от *MitbestG* от представените в концерна на работодателя синдикати и са избрани чрез избори, отделни от изборите на останалите шест членове на надзорния съвет, представляващите зетите лица .

През 2014 г. работодателят е преобразуван в SE. Оттогава той има 18-членен надзорен съвет. Съгласно споразумението за участие, сключено на 10 март 2014 г. между работодателя и специалната група за преговори, **[ориг. 4]** девет от членовете на надзорния съвет са представители на зетите лица. В споразумението за участие подробно са описани правилата за тяхното определяне. Съгласно раздел II, точка 3.1 от споразумението за участие за представители на зетите лица в надзорния съвет могат да бъдат предлагани и назначавани само зети лица в SAP или представители на синдикатите, представени в концерна SAP. При това съгласно раздел II, точка 3.3 от споразумението за участие синдикатите имат изключително право да предлагат кандидатите за определена част от определените за Германия

представители на заетите лица; предложените от тях лица се избират от заетите лица в рамките на отделни избори.

Освен това в раздел II, точка 3.4 от споразумението за участие се съдържат разпоредби за създаването на надзорен съвет с намален състав от дванадесет членове. В този случай измежду членовете на надзорния съвет шестима трябва да бъдат представители на заетите лица. Представителите на заетите лица за първите четири места, определени за Германия, се избират от заетите лица, работещи в Германия. Синдикатите, представени в концерна на работодателя, могат да правят предложения за избор за една част от полагащите се на Германия места; за предложените от тях лица обаче не се провеждат отделни избори.

В образуваното по тяхно искане производство за произнасяне на определение молителите претендират недействителност на разпоредбите в споразумението за участие по отношение на определянето на представители на заетите лица в 12-членен надзорен съвет. Те смятат, че с тези разпоредби се нарушава член 21, параграф 6 от SEBG, тъй като на синдикатите не е предоставено изключително — тоест, гарантирано чрез провеждането на отделни избори — право да предлагат представители на заетите лица в надзорния съвет.

Работодателят счита, че предвиденото в член 7, параграф 2 във връзка с член 16, параграф 2 от MitbestG изключително право за предложение на синдикатите не се ползва със защита по член 21, параграф 6 от SEBG.

Предходните съдебни инстанции отхвърлят исканията на молителите. В касационната жалба те отново поддържат направените преди това искания.
[ориг. 5]

Б. Релевантно национално право

I. Gesetz über die Mitbestimmung der Arbeitnehmer от 4 май 1976 г. (BGBl. I, стр. 1153, последно изменен със закон от 24 април 2015 г. — BGBl. I, стр. 642) по-специално гласи:

Член 7

Състав на надзорния съвет

(1) Надзорният съвет на предприятие,

1. с по правило не повече от 10 000 заетите лица, се състои от шест членове, представляващи акционерите, и от шест членове, представляващи заетите лица.

2. с по правило повече от 10 000 , но не повече от 20 000 заети лица, се състои от осем членове, представляващи акционерите, и от осем членове, представляващи заетите лица.
3. с по правило повече от 20 000 заети лица, се състои от десет членове, представляващи акционерите, и от десет членове, представляващи заетите лица.

(2) Членовете на надзорния съвет, представляващи заетите лица, са разпределени, както следва:

1. в надзорен съвет с шестима представители на заетите лица — четири заети лица от предприятието и двама представители на синдикатите;
2. в надзорен съвет с осем представители на заетите лица — шест заети лица от предприятието и двама представители на синдикатите;
3. в надзорен съвет с десет представители на заетите лица — седем заети лица от предприятието и трима представители на синдикатите.

(5) Посочените в параграф 2 синдикати трябва да са представени в самото предприятие или в друго предприятие, чиито заети лица съгласно този закон участват при избора на членове на надзорния съвет на предприятието. [ориг. 6]

Член 16

Избор на представителите на синдикатите в надзорния съвет

(2) Изборът се провежда въз основа на предложения на синдикатите, които са представени в самото предприятие или в друго предприятие, чиито заети лица съгласно този закон вземат участие в избора на членове на надзорния съвет на предприятието. [...]“

II. Gesetz über die Beteiligung der Arbeitnehmer in einer Europäischen Gesellschaft (Закон за участието на заети лица в Европейско дружество, наричан също SE-Beteiligungsgesetz, наричан по-нататък „SEBG“) от 22 декември 2004 г. (BGBl. I, стр. 3675 и 3686, последно изменен със закон от 20 май 2020 г. — BGBl. I, стр. 1044) редакцията в сила от 1 март 2020 г. по-специално гласи:

„Член 2

Определения

(8) „участие на зетите лица“ означава всеки механизъм, включително информиране, изслушване и консултиране и участие в управлението на предприятието, чрез който представители на зетите лица могат да упражняват влияние върху вземаните решения от дружеството.

[...]

(12) „Участие в управлението на предприятието“ означава упражняване на влияние на зетите лица върху дейността на дружеството чрез

1. правото да избират или назначават част от членовете на надзорните или административните органи на дружеството, или
2. правото да препоръчват и/или да поискат отвод на някои или всички членове на надзорните или административните органи на дружеството.

Член 21

Съдържание на споразумението

(1) В писменото споразумение между управителните органи и специалната група за преговори, без да се засяга автономията на страните, най-общо и като се има предвид параграф 6, се урежда следното: **[ориг. 7]**

(3) В случай че страните сключат споразумение за участие в управлението на предприятието, неговото съдържание трябва да бъде ясно установено. Трябва да бъде договорено по-специално следното:

1. броят на членовете на надзорния или административния орган на SE, които зетите лица могат да избират или назначават или чието назначаване могат да препоръчват или отхвърлят;
2. процедурата, по която зетите лица могат да избират или назначават тези членове или да препоръчват или отхвърлят тяхното назначаване, и
3. правата на тези членове.

б) Без да се засяга връзката на този закон с други разпоредби, отнасящи се до участието на зетите лица в

управлението на предприятието, в хипотезата на европейско дружество (SE), създадено чрез преобразуване, трябва да се гарантира най-малко същото равнище на всички елементи на участието на заетите лица, както преди преобразуването на дружеството в SE.“

В. Приложима към спора правна уредба на Съюза:

Член 4 от Директива 2001/86/ЕО на Съвета от 8 октомври 2001 г. за допълване на статута на Европейското дружество по отношение на участието на заети лица или служители по-специално гласи следното:

„Съдържание на споразумението

(1) Компетентните органи на участващите дружества и специалната група за преговори водят преговори в дух на сътрудничество с оглед на постигането на споразумение за условията за участие на заетите лица в рамките на SE.

(2) Без да се засяга автономността на страните и като се прилага параграф 4, споразумението между компетентните органи на участващите дружества и специалната група за преговори, посочено в параграф 1, определя: **[ориг. 8]**

(4) Без да се засягат разпоредбите на член 13, параграф 3, буква а), в случай че SE се установява чрез преобразуване, споразумението предвижда най-малко същото равнище на всички елементи на участието на заетите лица, както преди преобразуването на дружеството в SE.“

Г. Релевантност на преюдициалния въпрос за разрешаването на спора и разяснения относно преюдициалния въпрос:

Разрешаването на правния спор зависи от обстоятелството, дали изисквания на член 21, параграф 6 от SEBG за съставяне на споразумение за участие в управлението на предприятието на заетите лица при учредяване на SE чрез преобразуване на акционерно дружество по германското право са съвместими с член 4, параграф 4 от Директива 2001/86/ЕО.

I. Подаденото от молителите искане, с което те — доколкото е от интерес в конкретния случай — искат да се установи недействителността на посочените в споразумението за участие от 10 март 2014 г. разпоредби за определянето на представители на заетите лица в 12-членен надзорен съвет, би следвало да бъде уважено, ако се вземе предвид само националното право.

1. Искането е допустимо.

[...] **[ориг. 9]** [...]

2. Искането би било също и обосновано. Разпоредбите в сключеното с работодателя споразумение за участие от 10 март 2014 г., с което се определят на представителите на заетите лица в 12-членен надзорен съвет биха били недействителни. Те биха били в нарушение на член 21, параграф 6 от SEBG.

а) Съгласно член 21, параграф 1 от SEBG по принцип страните от споразумение за участие могат самостоятелно да определят процедура за участието на заетите лица по смисъла на член 2, параграф 8 от SEBG. Това им дава възможност да изготвят разпоредби, специално пригодени към нуждите на планираното SE, и заедно с прилагането на вече доказани системи на участие да разработят и смесени форми или нови концепции или процедури. По този начин се търси логично равновесие на съществуващите правни положения в отделните държави членки и същевременно трябва да се гарантира приспособяване към нуждите и структурата на SE, което ще бъде учредено [...].

б) Съгласно член 21, параграф 1 от SEBG дадената на страните от споразумение за участие автономия се подчинява изрично на гаранцията, предвидена в параграф 6 от тази разпоредба. Съгласно тази норма при учредяването **[ориг. 10]** на SE чрез преобразуване на акционерно дружество трябва да бъде гарантирано най-малко същото равнище по отношение на всички елементи на участието на заетите лица, както преди преобразуването на дружеството в европейско дружество (SE) (*член 27, параграф 6, първо изречение от SEBG*). По този начин законът ограничава автономията за преговори на страните при учредяването на SE чрез преобразуване на акционерно дружество в полза на по-строга защита на статуквото [...].

в) Като прилага утвърдените в националното право методи за тълкуване, решаващият съдебен състав формира убеждение, че член 21, параграф 6, първо изречение от SEBG задължава страните от споразумението за участие да гарантират при учредяването на SE чрез преобразуване, че при уредбата на възможностите за оказването на влияние на заетите лица върху вземането на решения в европейското дружество (SE), което предстои да бъде учредено, ще бъдат запазени в същия обхват и елементите на процедурата за участие на заетите лица по смисъла на член 2, параграф 8 от SEBG. На първо място тези елементи — във всеки отделен случай съобразени с вече установените в преобразуващото се акционерно дружество процедури за участие на заетите лица по смисъла на член 2, параграф 8 от SEBG — трябва да бъдат установени въз основа на приложимото към конкретния случай национално право. Трябва да бъде гарантирано, че и в SE ще бъдат запазени в същия обхват характерните елементи с оглед на упражняването на влияние на заетите лица върху вземането на решения. При това следва да се има

предвид, че член 21, параграф 6, първо изречение от SEBG не разпорежда пълно запазване на съществуващите в подлежащото на преобразуване дружество процедури и на съществуващото там правно положение. Затова със споразумението за участие, отнасящо се до SE трябва да бъдат гарантирани в същите обхват и качество процедурните елементи, които отличават упражняването на влияние на представителите на заетите лица в преобразуващото се дружество.

г) От това следва, че предвидените в сключеното с работодателя споразумение за участие разпоредби относно определянето на представителите на заетите лица в 12-членен надзорен съвет не биха били съвместими с изискванията на член 21, параграф 6 от SEBG. [ориг. 11]

aa) Част от процедурните елементи, характеризиращи упражняването на влияние от страна на заетите лица с оглед на тяхното участие в управлението на предприятието на акционерно дружество по германското право, управлявано с участието на заетите лица съгласно член 7, параграф 1, първо изречение, точка 2 във връзка с параграф 2, точка 2 от MitbestG, е предвидената отделна изборна процедура съгласно член 16 от MitbestG, чрез която се определят предложени от синдикатите представители на заетите лица в надзорния съвет.

(1) Съгласно член 7, параграф 2, точка 2 от MitbestG при надзорен съвет, съставен от осем членове, представляващи акционерите, и от осем членове, представляващи заетите лица, шестима от членовете, представляващи заетите лица, трябва да бъдат заети лица от предприятието и двама да са представители на синдикатите. Изборът на представителите на синдикатите се провежда извън избора на останалите членове на надзорния съвет, представляващи заетите лица — в отделни избори въз основа на предложения на синдикатите, представени в предприятието или в друго предприятие, чиито заети лица участват в избора (*член 16, параграф 2, първо изречение от MitbestG*). Доколкото другите членове на надзорния съвет, представляващи заетите лица, трябва да работят в предприятието или в предприятие от концерна, синдикатите имат право да предлагат външни лица за избор; същите не е необходимо да бъдат членове на предлагащия ги синдикат или да са заети в него.

(2) Предвиденото в Mitbestimmungsgesetz — и гарантирано от отделна изборна процедура — право на синдикатите да предлагат кандидати за определена част от представляващите заетите лица членове на надзорния съвет се основава на разбирането на германския законодател, че участието на предложени от синдикатите представители на заетите лица е важен елемент от формирането на воля в надзорния съвет именно поради тяхната независимост [...]. От влизането си в сила на 1 юли 1976 г. законът все така изхожда от обстоятелството, че белег на равноправно и преди всичко равностойно участие на акционерите и заетите лица в надзорните съвети на предприятията от страна на заетите лица задължително е участието на

представители на организираните извън предприятието заети лица и служители, тоест на синдикатите, представени в предприятието или концерна [...]. Изрично ограничаване на възможните **[ориг. 12]** представители на заетите лица до лица, които са членове на обединението от предприятия, следователно не е в интерес на самите заети лица [...]. Според законовите оценки предложените от синдикатите представители на заетите лица в надзорния съвет — чието представителство е легитимирано чрез избора им от заетите лица — изпълняват функция, която подсилва участието на заетите лица в управлението на предприятието. По този начин трябва да бъде гарантирано, че в представителството на заетите лица в надзорния съвет членуват лица, които в голяма степен са запознати с даденостите и нуждите на предприятието и в същото време притежават външни експертни познания [...].

бб) По този начин гарантираното чрез отделни избори право на синдикатите да правят предложения за определена част от представляващите заетите лица членове на надзорния съвет, се явява същностно определящ елемент за процедурата на участие на заетите лица в управлението на акционерно дружество, в което съгласно член 7, параграф 1, първо изречение, точка 2 във връзка с параграф 2, точка 2 от MitbestG решенията се вземат съвместно със заетите лица, като при преобразуване на посоченото акционерно дружество в SE трябва да се гарантира, че този елемент ще е налице в същия обхват и качество в споразумението за участие по член 21, параграф 6 от SEBG [...] **[ориг. 13]** [...]

(1) В споразумението за участие би трябвало да бъде гарантирано правото на синдикати да предлагат определена част представляващите заетите лица членовете на надзорния съвет. Освен това за тези лица би трябвало да се провежда отделна изборна процедура извън тази за избор на останалите представители на заетите лица, като този избор се провежда от заетите лица или техните представители. Само чрез гарантираното по този начин право на номиниране е налице целеното от германския законодател чрез член 7, параграф 2, точка 2 във връзка с член 16, параграф 2 от MitbestG равноправно и равнопоставено участие на заетите лица в надзорния съвет и се запазва в същата степен и в европейското дружество (SE) съществуващото преди преобразуването упражняване на влияние на заетите лица върху вземането на решения в дружеството по смисъла на член 2, параграф 8 от SEBG при участието на заетите лица в управлението на предприятието по смисъла на член 2, параграф 12 от SEBG.

(2) Гаранцията по член 21, параграф 6 от SEBG би се отразила и върху броя на предложените от синдикатите представители на заетите лица, които биха били избрани чрез специална процедура на определяне. Съгласно член 7, **[ориг. 14]** параграф 2, точка 1 и точка 2 от SEBG когато надзорният съвет на акционерно дружество по германското право е в състав от дванадесет или шестнадесет членове, от шестте или осемте представляващи заетите лица членове на надзорния съвет двама са представители на

синдикатите. Когато надзорният съвет е в състав от двадесет членове, от десетте представляващи заетите лица членове на надзорния съвет трима са представители на синдикатите (*член 7, параграф 1, първо изречение, точка 3 във връзка с параграф 2, точка 3 от MitbestG*). Проведеното от германския законодател претегляне определя обхвата на гарантираното от член 21, параграф 6 от SEBG упражняване на влияние на заетите лица върху вземането на решения в дружеството. Затова — доколкото е математически възможно — това претегляне трябва да бъде гарантирано и по отношение на надзорния орган на SE, като в зависимост от състава на надзорния съвет в него се осигури пропорционално еднакъв брой на представляващите заетите лица членовете. Ето защо при намаляването на състава на надзорния съвет, каквато възможност е налице в главното производство — от 16 членове първоначално в акционерното дружество на дванадесет членове в SE — би се очаквало, че в споразумението за участие страните би следвало да позволят на синдикатите да упражнят изключителното си право да предложат поне един представляващ заетите лица член на надзорния съвет.

(3) Изключителното право на синдикатите да предлагат определена част от членовете на надзорния съвет на заетите лица, което трябва да бъде гарантирано в споразумението за участие, не би трябвало да бъде ограничавано до германските синдикати, представени в предприятието или концерна. Чрез решението за водене на преговори на страните от споразумението за участие се дава възможност — съблюдавайки изискванията на член 21, параграф 6 от SEBG — да изготвят специално пригодени към нуждите на заплануваното SE разпоредби, за да се даде възможност за приспособяване към неговите структури. Към особеностите на SE спада и участието на заетите лица в целия съюз и породеното от това интернационализиране на представителите на заетите лица в надзорния съвет. Ако упражняването на правото на предлагане бъде сведено само до германски синдикати, това би противоречало на горното.

д) Съдържащите се в споразумението за участие на работодателя от 10 март 2014 г. разпоредбите относно надзорния съвет в състав от дванадесет членове не отговарят на посочените изисквания на член 21, параграф 6 от SEBG. От една страна, представените в концерна **[ориг. 15]** на работодателя синдикати могат да правят предложения за избор на представляващи заетите лица членове на надзорния съвет. Тъй като обаче за тях не е предвидена отделна изборна процедура, изискванията в раздел II, точка 3.4 от споразумението за участие не предоставят достатъчна гаранция, че сред представителите на заетите лица в надзорния съвет наистина ще има предложено от синдикатите кандидат.

II. Съдебният състав все пак поставя въпроса дали това тълкуване на член 21, параграф 6 от SEBG, до което той следва да стигне, е съвместимо с разпоредбите на член 4, параграф 4 от Директива 2001/86/ЕО.

Правната уредба на Съюза предвижда, без да се засяга член 13, параграф 3, буква а) от тази директива, че в случай на учредено чрез преобразуване SE в съответното споразумение следва да бъде гарантирано най-малко същото равнище на всички компоненти относно участието на заетите лица, което съществува в преобразуващото се в SE дружество. Ако в нормата е заложено друго разбиране — при необходимост гарантирано в еднаква степен от всички държави членки — с единна за Съюза, по-ниска степен на защита, съдебният състав би трябвало, изхождайки от това, да тълкува член 21, параграф 6 от SEBG в съответствие с правната уредба на Съюза.

Не може да бъде преценено с необходимата за съд, заседаващ като последна инстанция сигурност, какви са произтичащите от член 4, параграф 4 от Директива 2001/86/ЕО изисквания относно степента на защита, която трябва да бъде гарантирана в споразумението за участие в полза на заетите лица. Досега уредбата не е била предмет на тълкуване от Съда на Европейския съд. Правилното прилагане на правната уредба на Съюза също не е очевидно. Необходимото за това тълкуване на член 4, параграф 4 от Директива 2001/86/ЕО е в прерогативите на Съда на Европейския съюз.